

Verzamelen

Of: wat vind je van mijn musework-museum?

Carolien Oostveen

Wunderkammer of Kunstkammer

De Habsburgse Keizer Rudolph II (1552–1612¹) was een van de vroegste en beroemdste verzamelaars. Hij wilde al het oude en het nieuwe weten organiseren door zowel een fysieke collectie aan te leggen met wetenschappelijke instrumenten en natuurlijke objecten, als ook door een kunstcollectie van mensen met veel kennis te verzamelen, zoals artsen, astronomen, kunstenaars, ambachtslieden en alchemisten.

Het weten organiseren! Dat raakt me, aangezien we dat ook op Musework.nl doen, ons digitale platform waarop alle ervaringen en resultaten van de onderzoeken zichtbaar worden. Het weten, het lerende, het reflectieve vastleggen, als een kleine print van de wereld waarin wij onderzoek doen naar Muzische Professionalisering. Die net zoals de Wunderkammer van Rudolph een kleine wereld is waarin de hele grote wereld zich uitdrukt.²

1 www.ru.nl/radboudreflects/terugblik/terugblik-2012/terugblik-per/waarom-verzamelen/virtuele-map/verslag-waarom/

2 www.ru.nl/radboudreflects/terugblik/terugblik-2012/terugblik-per/waarom-verzamelen/virtuele-map/verslag-waarom/

Digitaal conservatorschap van een collectie digitale aankondigingen, reflecties, blogs dat is eigenlijk de kern van mijn functie binnen het lectoraat. Het beheren van Musework.nl. Ik beheer wat de onderzoekers plaatsen, nodig ze uit tot het tonen van hun activiteiten, verzamel in zogenaamde collecties hun blogposts, artikelen en andere documenten. Eigenlijk is het een bijzonder museum: Het MuseworkMuseum. Of zoals het in de museumwereld past, naast MoMa, Moe, het MuMu. Een museum zonder tastbare objecten, maar met resultaten van ge-

beurtenissen in foto's, herinneringen van ontmoetingen in reflecties, verzamelingen van evenementen die samen een onderzoek vormen, poëtische teksten geschreven tijdens onderzoek op de theatervloer.

Ik zorg voor beheer en behoud van al deze gevulde pagina's die door de gebruikers van dit museum worden gemaakt. Ik blijf bij deze metafoer van het museum: ik ben daadwerkelijk de conservator van deze collectie en heb de volgende vragen: hoe toon ik het gemaakte, de artefacten, de filmpjes, de ervaringen, alles in digitale vorm? Wat wordt de rondleiding door dit verhaal? Waar komen de bezoekers binnen? Wat mogen ze zien? Hoe stuur ik de verzamelaars en gebruikers in het vullen van de muren en vitrinekasten?

Mijn beste vriend³ is conservator. Hij heeft museologie en kunstgeschiedenis gestudeerd en weet dus alles van het beheer en behoud van collecties uit alle tijden. Fysieke objecten ontleedt hij op vakmanschap, op materiaal, op tijd, op renovatiemogelijkheden. Spullen die je in de handen kan houden, de plasticiteit voelbaar, veelal met de handschoenen aan. Immers, het mag niet slijten door aanraking. Mijn collectie is niet aan te raken, je kan er wel door geraakt worden, aangeraakt worden. De objecten die we tonen op Musework.nl kan je ontleden op reflectie, op ervaring, op de mate van onthulling of vertoning: wat laat de maker hier zien en horen? Misschien op mate van schoonheid. Input van dat wat we zien, komt van momenten en activiteiten van onderzoek, waar vaak wel tastbare objecten en artefacten worden ingezet.

³ Zijn reactie op dit stuk lees je aan het einde van dit artikel.

Herbarium

Langzaam stalt hij een grote collectie losse bladen uit op de grond. Op elk blad een gedroogde plant, vastgeplakt met kleine streepjes plakband. Daarnaast in een handschrift uit oude tijden te lezen wat we zien en waar het exemplaar is gevonden en wanneer.

Een herbarium van 100 jaar oud. Gedroogde planten verzameld en samen gebonden in een eigen collectie door de grootmoeder van Bart. Wat kan je meer met zo'n verzameling, dan het af en toe voorzichtig open te slaan, er naar te kijken en het weer dicht te doen.

Dit herbarium heeft, naast zijn historische waarde, een eigen plek binnen dit lectoraat. Het wordt meegenomen naar plekken waar mensen bij elkaar komen om vragen te stellen over onderwijs en opleiding of eigen professionalisering. Het herbarium krijgt zijn eigen, leerzame betekenis wanneer het in een les wordt uitgesteld, wanneer mensen in de groep die plaat kiezen waar hun oog op valt en het vervolgens als een bron of orakel gebruiken in het vraagstuk dat zij hebben.

Het herbarium krijgt esthetische waarde, en krijgt een nieuwe betekenis omdat ze in een nieuwe didactische context wordt gebruikt. De eigenheid van het herbarium, gaat via de deelnemers/studenten het spel aan met hun vraagstukken.

Waarom verzamelen?

Verzamelen, als levensnoodzaak, zoals wij die in de prehistorie kenden, is inmiddels wel vervallen. Desondanks blijken wij nog steeds behoefte te hebben aan het verzamelen. In mijn vriendenkring kan ik zo al drie mensen aanwijzen die iets verzamelen: alle boekenweekgeschenken vanaf de allereerste versie in de allereerste druk of alle atlassen van de wereld, verzameld liggend in grote stapels in een zolderkamer, inclusief kaartenbak met aanwezige en missende versies; of oranje vaasjes, daadwerkelijke collectorsitems die ontworpen worden bij een bijzondere gelegenheid van het koninklijk huis. Gepresenteerd in een speciaal langwerpig glazen vitrinekast in de woonkamer.

Ook de musea laten de afgelopen jaren regelmatig overzichtstentoonstellingen zien van hedendaagse verzamelaars. Zo zag ik dit jaar in het Rijksmuseum Twente een indrukwekkende verzameling van Geert Steinmeijer. Kunstwerken van renaissance tot nu en van Azië tot hier. Alleen maar aankopen waar zijn hart harder van ging kloppen. Of de expositie *Bad Thoughts* (2014-2015) in het Stedelijk Museum Amsterdam, waar een van de belangrijkste privé-verzamelingen van het echtpaar Sanders getoond werd. Mensen hebben fascinaties bij het verzamelen. Cees Leijenhorst, universitair hoofddocent Geschiedenis van de filosofie aan de Radboud Universiteit Nijmegen noemt vier elementen die het verzamelen betreffen: Orde, Correspondentie, (be-)(ver-)Wonder(-ing) en Verbeelding.⁴

⁴ www.ru.nl/radboudreflects/terugblik/terugblik-2012/terugblik-per/waarom-verzamelen/virtuele-map/verslag-waarom/

Ordenen behoort tot verzamelen. Wat wordt mijn ordening? Hoe toon of vertel ik en in welke volgorde? Kijk naar de eerder genoemde verzameling atlassen. De ordening ervan: in volgorde van druk, gecombineerd met uitgever, liggend in stapels op de grond, maakt zichtbaar hoe de verzameling zich in zichzelf verhoudt, maar geeft ook een beeld van hoe deze atlassen verzameling zich tot andere gelijkwaardige verzamelingen verhoudt. Het tweede element van verzamelen is correspondentie. Dit betekent volgens Leijenhorst 'het ergens voor staan'. Ik zal mijn vrienden moeten vragen waar hun verzameling oranje vaasjes of buitenproportionele aantal atlassen voor staan. Zou het in het laatste geval gaan over het kunnen aanwijzen van de verbeelding en verandering in de representatie van de wereld? Of in het eerste geval: een grote betrokkenheid bij het koninklijk huis of een vurig verlangen tot de adel te behoren? Navraag leert dat het ze om de schoonheid van deze verzameling gaat, het totale karakter van deze bijzondere glazen verzameling.

Wanneer ik me richt op deze eerste twee facetten en ze vertaal naar Musework.nl, dan was afgelopen jaar een zoektocht naar de juiste ordening, vooral omdat de bezoekers door verschillende deuren de collectie of museum binnen kunnen lopen. Weet je nog waar je bent als je doorklikt? Snap je überhaupt waar je bent, als je in de gangen verdwaald raakt tussen de verschillende onderzoekers, evenementen, teksten en thema's? En wat willen we met Musework corresponderen? Musework.nl is ontwikkeld als online publicatie van het lectoraat. Elke praktijkonderzoeker wordt ondersteund in het zich bekwamen in systematische reflectie op zijn/haar onderzoek en dat digitaal te tonen op Musework.nl. Waarnemingen, betekenisvolle opmerkingen, vragen, aanwakkeeraars, het bewust overdenken, betrekken, verbindingen leggen en transfers maken worden getoond. We corresponderen dus onderzoekende verhalen. En de ervaringen van de bezoekers van één van de georganiseerde onderzoeksactiviteiten

De grootste uitdaging ervaar ik in het feit dat ik alle personen die een bijdrage leveren aan mijn verzameling moet verenigen en enthousiasmeren om mee te doen. Ik ben niet diegene die vol hartstocht en eigen energie er voor zorgt dat alle suikerzakjes gevonden, geordend en gepresenteerd worden.

Ik word gewezen op twee kunstenaars, Miranda July and Harrell Fletcher, die ook gezamenlijk een verzameling bijhouden op de website *Learning to Love You More*.⁵ Ook hier zijn niet-web presentaties en activiteiten de aanleiding voor de digitale verzameling. July en Fletcher tonen 60 opdrachten op hun website, waar iedereen aan mee kan doen. Elke opdracht kent simpele en specifieke instructies om mee te doen. Daarna dient de deelnemer een vereist verslag in video, foto of tekst terug te sturen naar de website. Het resultaat is een steeds veranderende serie van tentoonstellingen afkomstig uit de hele wereld. Van 2002 tot het einde van de opdracht in 2009 hebben 8000 mensen meegedaan aan dit project. In 2010 werd de website aangeschaft door het San Francisco Museum of Modern Art. Een prachtig voorbeeld hoe je als kunstenaar anderen kan inzetten om een bijdrage te leveren aan jouw 'steeds veranderende' verzameling of museum.

5 www.learningtoloveyoumore.com

Zet maar op Musework.nl!

Terwijl 24 docenten en trainers zich verdiepen in het onderzoek over de docent als maker, over 'wat is performatief onderzoek?', over muzische manieren van team- en organisatie ontwikkeling, over nieuwe manieren van gespreksvoering, probeer ik hen te activeren en enthousiasmeren tot het plaatsen van hun onderzoeksactiviteiten, hun georganiseerde kenniskringen en de feedback die zij daarop hebben gekregen, hun uitprobeersels in hun lessen en trainingen op Musework.nl

...en dat duurt...

...of er komt niets...

...of ik krijg een verlate foto met een tekstje...

Nu klinkt het wat chagrijnig of ontmoedigd misschien, maar dat ben ik niet. Met frisse moed ondersteun en stimuleer ik elke onderzoeker iets op Musework.nl te zetten, door alle digitale vrees heen. Deze angst is: ik snap niet hoe het werkt, het programma doet niet wat ik wil, ik krijg de foto's er niet op, ik wil graag een filmpje invoegen, maar hoe doe ik dat?, mijn tekst wordt niet zichtbaar. En ga zo maar door. Herkenbare en gebruikelijke vragen die ook ik ken bij het je (liever niet) eigen maken van een nieuw softwareprogramma.

Hoe makkelijk is het dan te zeggen: stuur het maar naar mij, dan zet ik het er op. Ik probeer te voorkomen dat men moedeloos wordt van het vastleggen van het onderzoek. Het moet juist een helpende hand zijn in het verzamelen en zichtbaar maken van resultaten, zodat het makkelijker is om de rode draad te vinden en zich te verantwoorden naar de opdrachtgever toe.

Tot ik een tweede vrees ontdekte: 'plaatsingsvrees' oftewel bang voor het openbaar maken, voor het delen.

Muzisch Professionaliseren bevat vier werkwoorden, afkomstig van de activiteiten die de muzen met elkaar deden: vertellen, spelen, maken en delen. Zij bezongen de daden van de goden, kozen de onderwerpen waarover zij wilden vertellen, maakten samen en deelden dit dus aan de wereld. Met dit delen ontstond als het ware de reflectie. Zo is Musework.nl ingericht: een groep muzen – de onderzoekers – spelen, maken en vertellen op muzische wijze om hun onderwijs of

professionalisering op een nieuwe manier te kleuren.

Binnen de context van een les en training, of binnen specifieke zelf georganiseerde activiteiten is het delen nog te doen. Maar zodra het de kring dreigt te verlaten en het verhaal een groter en maatschappelijker veld bereikt, stokt het.

Want is het wel goed genoeg? Het is toch nog niet af, kan het dan al wel...? Wie leest het? Het roept dus belemmerende normen en vragen op. En bij mij rijst de vraag: hoe verlaag ik deze plaatsingsdrempel? Ik weet dat er schriften vol geschreven worden aan gedachtes en reflecties tijdens het onderzoek. Wat kan je fout doen aan het plaatsen ervan? Is het angst voor zichtbaarheid?

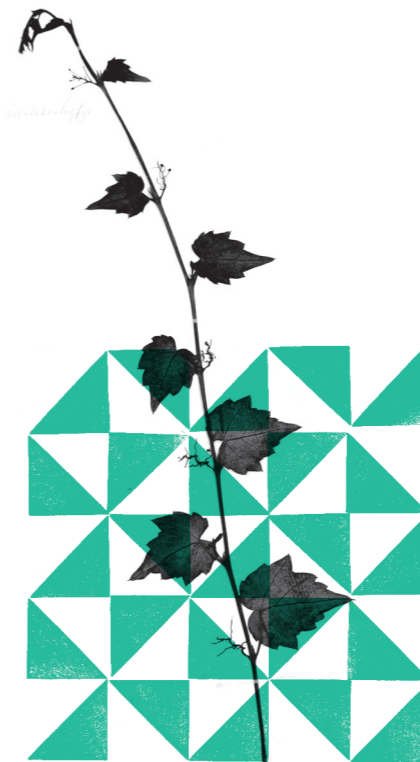
Bart schrijft in zijn boek⁶ op p. 226 als hij schrijft over Urban Dance: elke individuele move is een stap in de cirkel. De persoon die hem zet, maakt zich los uit de groep en laat zich zien. Daar is hij op aanspreekbaar.

Het zetten van die stap. Het behoort tot het muzische, het muzisch professionaliseren. Uitnodigen tot het doen van die stap, dat je anders aan de zijlijn blijft staan, dat je eigenlijk niet meedoet, de toeschouwer blijft van je eigen onderzoek. Door het te delen op de manier waarop jij wil, waarbij de enige voorwaarde is dat het digitaal is en daardoor onderdeel wordt van de verzameling, van het MuseworkMuseum.

Daarbij zal ik komend jaar er voor zorgen dat de routes helder zijn op Musework.nl, net zoals bij July&Fletcher, dat makkelijker vind- en leesbaar is welke bijdragen er zijn toegevoegd, aan welke thema's en opdrachten zijn gewerkt.

Ik heet je meer dan welkom.

6 Rosmalen, Bart van (2016). *Muzische Professionalisering*. Utrecht: Uitgeverij IJzer.

Lieve Carolien,

Bij het lezen van je artikel spookt er van alles door mijn hoofd. Wat blijft is de vraag: 'hoe fascinerend is het verzamelingen te verzamelen?' Een vraag die aansluit bij mijn recente ervaring toen ik na zeven jaar mijn functie als conservator verruilde voor een andere en ik in de naïeve veronderstelling was met name de objecten in de verzamelingen te gaan missen. Wat ik miste waren de mensen die dagelijks bezig waren met de collectie en er betekenis aan gaven door ze te ordenen, op een andere manier te presenteren, te verzamelen en te ontzamelen. In de rij bij de supermarkt moest ik denken aan het verzamelen van voetbal- of Dinoplaatjes en zag de lege plekken in mijn albumpjes voor me, omdat mijn moeder weigerde nog een keer boodschappen te gaan doen om de hiaten op te vullen. Zelf was ik niet doortastend genoeg de ontbrekende afbeeldingen van mijn vriendjes afhandig te maken. Ik zie mezelf ook bladerend door veilingcatalogi op zoek naar iets moois. Wat heb ik allemaal niet af laten hameren omdat ik te gierig ben om de 'hoofdprijs' te betalen. Het resultaat is wat ik thuis om me heen heb vergaard. Is dat het dan? Hoe zou de Atlassen man dat doen en waarom loopt er iemand warm om weer naar Leerdam af te reizen om een nieuw Oranje vaasje te bemachtigen? En als je dat dan weet? Wat doet dan dan met jou? Ga je dan toch nog een keer naar de supermarkt? Ga ik dan atlassen meer waarderen dan ik nu doe en maak ik nieuwe vrienden in de rij Oranje klanten?

Je beste vriend

